

พระราชวังฉางซุน

อุทยาน เหวียนหมิง

วิชัย พิพัฒนานุกฤษฎ์

หลังจากชมภาพยนตร์เรื่อง พระนางซูสีไทเฮา นิสิตพากันถามเรื่องข้อเท็จจริงของอุทยาน เหวียนหมิง ข้าพเจ้าจึงรวบรวมประวัติความเป็นมาของอุทยานนี้เพื่อแนะนำให้แก่ นิสิตนักศึกษา และผู้สนใจให้ทราบกัน โดยทั่วไป

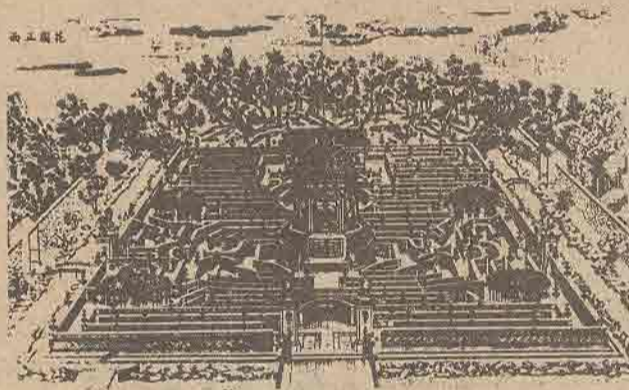
ครั้งสงครามปี พ.ศ. 2403 ใน สักราช เลียนฟ่ง ทหารของอังกฤษร่วมกับฝรั่งเศสบุกเข้าเมืองเทียนสิน และปักกิ่ง ทำลายอุทยานที่อยู่ชานเมืองตะวันตกของปักกิ่ง รวม 4 แห่งด้วยกัน คือ อุทยานเหวียนหมิง จิ่งอี่ จิ่งหมิง ซิงอี่ อุทยานทั้ง 4 นี้อยู่ในเขตไห่เตียน ดังนั้นคนจีนเรียกรวมว่า อุทยานเตียน ทั้ง 4 แห่งนี้เป็นอุทยานที่พักผ่อนหย่อนใจของกษัตริย์ราชวงศ์ชิง และอุทยานเหวียนหมิงแห่งเดียวเท่านั้นที่เป็นศูนย์กลางแห่งการปกครอง ดังนั้นเราจึงเขียนเรื่องเน้นหนักไปทางอุทยานเหวียนหมิง

อุทยานเหวียนหมิงเริ่มสร้างเมื่อ สักราชคังซี ปีที่ 48 ตรงกับพ.ศ. 2252 บริเวณโดยรอบมีเนื้อที่ประมาณ 18 ไมล์ อุทยานนี้นับแต่เริ่มสร้างจนถึงถูกเผาทำลาย รวมเวลา 151 ปี ทิวทัศน์ภายนอกของอุทยานได้รวบรวมศิลปะ การก่อสร้าง สมัยจีนเหวียนหมิง (8 ราชวงศ์) การตกแต่งภายในก็ได้ผ่านสักราชคังซี หย่งเจิ้ง เจียนหลง จึงเป็นที่วิจิตรตระการตาอย่างที่สุด ในอุทยานมีภูเขาอยู่ 3 แห่งคือ อ้วงซาน อี้เจียนซาน เซียงซาน รอบ ๆ อุทยานมีอุทยานอีก 3 แห่งคือ จิ่งอี่เหวียน จิ่งหมิงเหวียน และซ่างซุนเหวียน

ภูเขาทั้ง 3 แห่งกับอุทยานทั้ง 3 แห่งที่ล้อมรอบอุทยานเหวียนหมิงนี้ ทำให้อุทยานนี้อิ่งเด่นมากขึ้นเปรียบเสมือนดอกงามในเขียว ถ้าหากว่าไม่มีภูเขาทั้ง 3 และอุทยานทั้ง 3 แห่งที่ล้อม

รอบอุทยานเหวียนหมิงนี้มาประกอบ ด้วยแล้วความยิ่งใหญ่ของอุทยานเหวียนหมิงคงไม่ได้ปรากฏขึ้นอย่างเด่นชัด ดังนั้นชาวจีนจึงยกย่องว่าเป็นราชธานีแห่งอุทยาน การตกแต่งในอุทยานนี้ไม่ ว่าก่อนหินแต่ละก้อน ต้นไม้แต่ละต้น เสาหินตลอดจนน้ำพุต่าง ๆ ได้รวบรวมความคิดจากนักก่อสร้างชาวเหนือและชาวใต้ของจีน และมีบาทหลวงนักวิชาการชาวฝรั่งเศส และชาวอิตาลีร่วมด้วย ถ้าหากเราจะวิพากษ์ วิจารณ์ตามทัศนะทางวรรณกรรม อุทยานเหวียนหมิงไม่เพียงแต่เป็นตัวแทนผลงาน ศิลปะจีน ยังเป็นศิลปะชิ้นหนึ่งที่ได้รวบรวมเอาศิลปะของชาวตะวันตกและชาวตะวันออกเข้าด้วยกันอย่างดียิ่ง

อุทยานจิ่งอี่ อยู่บนเขาเซียงซาน อุทยานจิ่งหมิง อยู่บนเขาอี่เจียนซาน อุทยานซิงอี่ อยู่บนเขาอ้วงซาน

หน้าประตูอุทยาน

ส่วนหนึ่งของอุทยาน

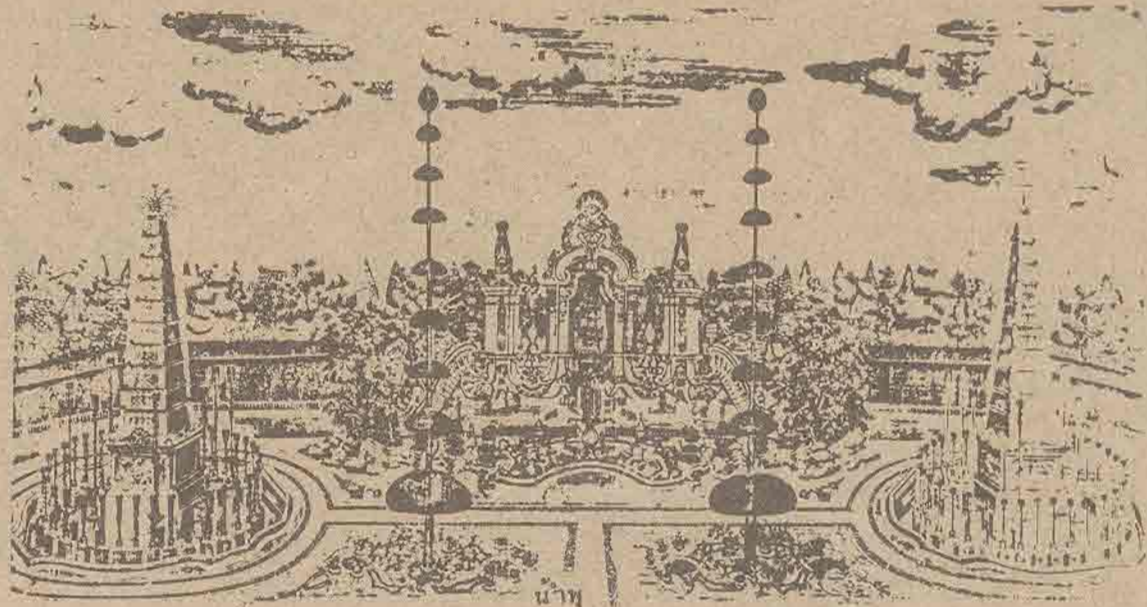
อุทยานทั้ง 3 แห่งนี้ ก่อสร้างก่อนอุทยานเหวิยนหมิง อุทยานชิงหัว (ขณะนี้เป็นที่ตั้งของมหาวิทยาลัยชิงหัว) สร้างตั้งแต่ราชวงศ์หมิงแต่เดิมชื่อ หลี่เหวิยน พระเจ้าแผ่นดินในศักราชก่งซี ได้สร้างอุทยานชิงอี่เหวิยน ณ ที่นี้ เพื่อปรนนิบัติต่อพระชนนี ทางเหนือของชิงอี่เหวิยน ก็ได้สร้างอุทยานเอวี่ยนหมิงเพื่อทรงโปรดถวายให้กับเจ้าชายองค์ที่ 4 (เป็นกษัตริย์ในศักราชหย่งเจิ้ง) เพราะฉะนั้นอุทยานเหวิยนหมิงก็คือทำเนียบขององค์ชาย 4 อุทยานแห่งนี้ได้ตกแต่งเมื่อศักราชหย่งเจิ้ง ในปีที่ 3 ที่นี้มีข้อความบันทึกของกษัตริย์ศักราช เจียนหลง ได้เขียนการบันทึกเหวิยนหมิง เพื่อเป็นรากฐานได้บันทึกว่า ทิวทัศน์แม้เป็นแบบเก่า แต่ทางด้าน การก่อสร้างได้สร้างเพิ่มขึ้น เพื่อกษัตริย์ศักราชหย่งเจิ้ง เวลาที่รับสั่งพระราชโองการ ในอุทยาน เพื่อปราศจากพิธีรีตองในราชสำนัก ถ้าเราไปได้สำรวจดูตามเศษเหลือของซากก้อนหินที่แกะสลักนั้น จะเห็นได้ว่าสมัยนั้นอุทยานเหวิยนหมิงมีหอเรือนยังไม่

ครบร้อย

ในสมัยราชวงศ์ชิง กษัตริย์ที่ทรงโปรดรับสั่งพระบรมราชโองการในอุทยานเริ่มต้นตั้งแต่ศักราชก่งซี ตลอดจนถึงศักราชหย่งเจิ้ง ได้รับความนิยมนมาก คือในศักราชเจียนหลงและได้ยุติลงเมื่อศักราชเจียชิ่ง เต้ากวาง และได้เริ่มใหม่เมื่อศักราชเสียนฟ่ง ถงจ้อ แม้หลังจากอุทยานเหวิยนหมิงถูกทำลายแล้ว ก็คงได้สร้างอุทยานอี่เหอ (วังฤดูร้อน) ขึ้นมาใหม่ ความเจริญและความเสื่อมโทรมของอุทยานนั้นมีขึ้นพร้อม ๆ กับความเจริญและความเสื่อมของราชวงศ์ชิง

ในสมัยศักราชเจียนหลง เมื่อถึงฤดูหนาวจึงจะเสด็จกลับไปวัง ในฤดูใบไม้ผลิก็จะเสด็จไปประทับในอุทยานเป็นเช่นนี้ทุกปี เวลาที่รับสั่งพระราชโองการ ในอุทยานจึงมีเวลามากกว่าในวัง ดังนั้นจึงต้องสร้างเคหะหอเรือนให้มากขึ้น การก่อสร้างต่าง ๆ ก็ได้สร้างขึ้นตั้งแต่สมัยที่ หลักฐานในวังมีบันทึกว่า การสร้างวัง อันอิว ในอุทยานนี้ ภายในเวลา 4 ปี เริ่มสร้างตั้งแต่ พ.ศ.

2315 ถึง 2319 ว่างลงจนสร้างใช้เวลา 20 กว่าปี ที่พักผ่อนหย่อนใจแต่ละแห่งได้รวบรวมทิวทัศน์อันสวยงามในจีนทุกแห่งมาสร้างอยู่ในอุทยานนี้ แบบแปลนของวังฉางซุน ได้ใช้การก่อสร้างแบบกรุงโรมในระหว่างนั้นมีการสร้างน้ำพุแบบตะวันตก บางสิ่งบางอย่างก็ใช้แบบพระราชวังแวร์ซายของกรุงปารีสด้วย เพราะสมัยนั้นแสนยานุภาพของจีนได้พุ่งขึ้นถึงขีดสุด บ้านเมืองอยู่เย็นเป็นสุข โภคทรัพย์อุดมสมบูรณ์ จึงสามารถที่จะทุ่มเทเงินทองมาร่วมสร้างสิ่งวิจิตรตระการตา ซึ่งรวมทั้งศิลปะจีนและตะวันตก เพื่อให้ความเพลิดเพลินแก่กษัตริย์แต่เพียงผู้เดียว อ้างถึงการบันทึกอุทยานเหวิยนหมิงที่เขียนโดยกษัตริย์ศักราชเจียนหลงที่พักผ่อนหย่อนใจของกษัตริย์ตั้งแต่โบราณถึงปัจจุบัน ไม่มีแห่งไหนที่จะสวยงามกว่าอุทยานนี้ มีความหวังต่อถูกหลานต่อไปว่าอย่าได้สละอุทยานแห่งนี้ไปเสียเงินทองและกำลังไปสร้างอุทยานใหม่ข้อนี้แสดงความภาคภูมิใจของพระองค์หลังจากศักราชเจียชิ่ง อุทยานทานดู

ของพระราชธิดา จวงจิ้งและอุทยาน
เหลียนฮุย ของสมเด็จพระจักรพรรดิฉาง 2
แห่งนี้ได้รวมเข้ากับอุทยานเวียงหมิง
เนื้อที่ของอุทยานนี้ได้ขยายกว้างขึ้น
และกษัตริย์ได้ใช้เนื้อที่ในอุทยานทั้ง
2 แห่งนี้ สร้างอุทยานอ้ออันซุน เพื่อ
ปรานนิมิตต่อพระชนนี แต่สมัยนั้นบ้าน
เมืองเริ่มไม่สงบเกิดมีจลาจลภายใน
ประเทศ เงินในท้องพระคลังของราช
สำนักเริ่มหมดไป จึงได้สร้างเขม่ง่าย ๆ
ในพ.ศ. 2145 ในอุทยานได้เกิดอัคคีภัย
หลังจากนั้นมีการซ่อมแซมตกแต่งบ้าง
แต่ก็ไม่ได้สร้างเพิ่มเติม ต่อมาถึงกษัตริย์
ในศักราชเลี่ยนฟ่ง (พระสวามีของพระ
นางซูตี) พระองค์ทรงโปรดเสด็จพระ
ราชดำเนินสำราญพระราชหฤทัยใน
อุทยาน การก่อสร้างจึงได้เริ่มขึ้นอีกครั้ง

อุทยานเวียงหมิงมีภาพเขียน
ตามฝาผนังอย่างจิตรกรรมระการตา ผู้เขียน
เป็นจิตรกรผู้มีชื่อเสียงโด่งดังคือ หลัง
ชื่อหนิง ภาพนี้เขียนอยู่บนฝาผนังด้าน
เหนือ แต่หลังจากอุทยานถูกเผาผลาญ
อย่างย่อยยับภาพเหล่านี้ก็ไม่มีเหลือเลย
เมื่อ พ.ศ. 2387 เดือน 9 กษัตริย์แห่ง

ศักราชเลี่ยนหลงได้มีพระบรมราช
โองการให้จิตรกรที่มีชื่อเสียงคือ เลียน
เหยียน และตั้งได้ให้มาเขียนภาพ
อุทยานนี้ไว้เป็นที่ระลึก เขียนโดย ฝ่าพร
และเป็นภาพสี ขนาด 73 x 78 ซม. และ
ให้ขุนนาง วางอ้วจุน เขียนคำอธิบายและ
แต่งร้อยกรอง ประกอบภาพ รวมทั้ง
หมด 80 ภาพ ภาพเหล่านี้ได้ถูกทหาร
ฝรั่งเศสปล้นไป ขณะนี้มีอยู่ที่ห้องสมุด
แห่งชาติของกรุงปารีส เมื่อ พ.ศ. 2470
มีชาวจีนคนหนึ่งชื่อ เจียงเอี้ยนเซิง ได้
ไปทัศนจารที่กรุงปารีสได้เห็นภาพเหล่านี้
จึงพยายามขอยืมภาพเหล่านี้มาถ่ายเป็น
รูป แล้วให้ร้านจำหน่ายหนังสือที่ใหญ่
ที่สุดในประเทศจีน จงหัวซูลี่พิมพ์ออก
เป็นเล่ม ขณะนี้หาพบได้ง่ายในจีน (มี
ภาพประกอบด้านล่างนี้เป็นตัวอย่าง)
นอกจากนี้ได้ยินว่ามีภาพสีของอุทยาน
เวียงหมิงอยู่ในห้องสมุดปักกิ่ง แบบ
แปลนของอุทยานเวียงหมิงยังคงมี
บางส่วนเก็บรักษาอยู่ในร้านขายจิวเหลย
(ซึ่งเป็นที่ประดิษฐานที่ทำการก่อสร้างมา
หลายชั่วคน) ของเหล่านี้อาจจะนำมา
เป็นหลักฐานของอุทยานเวียงหมิงได้)

อุทยานเวียงหมิง มีการก่อสร้าง
แบบตะวันตกเป็นเสาถือกันทั่วโลก
ความจริงแล้ว ผู้ออกแบบคือจิตรกร
หลังชื่อหนิง กับสถาปนิกชาวตะวันตก
คือ บาทหลวง เจียงอ้วเหยียน (บาทหลวง
ที่จะไปเผยแผ่ศาสนาในจีน ทุกคน
ล้วนใช้แซ่สกุลแบบคนจีน เจียงอ้วเหยียน
เป็นบาทหลวงชาวฝรั่งเศส พ.ศ. 2288
ได้เดินทางมาประเทศจีน หลังจากถึง
แก่กรรมแล้ว เพื่อนบาทหลวงในโบสถ์
ได้บันทึกเรื่องราว เขาเป็นผู้คุมการก่อสร้าง
หอแบบตะวันตก และน้ำพุ) สรุป
แล้วการก่อสร้างครั้งนี้ หลังชื่อหนิง
เป็นผู้วาดภาพ เจียงอ้วเหยียน เป็นผู้คุม
การก่อสร้าง

ในอุทยานนี้มีระเบียบที่ยาว เป็น
ที่เล่าลือกันทั่วโลก บาทหลวงอ้วจิว
เจิง เคยเข้าไปเที่ยวในอุทยานนี้ แล้ว
กลับมาบันทึกเอาไว้ว่า ระเบียบยาวใน
อุทยานสวยงามวิจิตรตระการอย่างมาก
และที่ดีเด่นที่สุด เขายกย่องว่าเหมือน
ตั้งวังในสวรรค์

ภาพที่ประกอบเนื้อเรื่องได้รับ
ความอนุเคราะห์จาก อาจารย์รังยี อัน-
โสกา